

Jaarverslag 2014

Historische Vereniging Werkendam en De Werken c.a.

Inleiding

Op 5 mei 2014 kwamen ze in het Andries Visser-huis bij elkaar. Bestuursleden van de Oranjevereniging, de ondernemersvereniging DES, buurtvereniging Zevenhuizen, het Nutsdepartement en stichting Omzien en Gedenken. En natuurlijk was de Historische Vereniging ook present. Het was precies 69 jaar na de Bevrijding van 1945. Met groot enthousiasme vlogen de ideeën over tafel. Over precies een jaar zou het 70 jaar geleden zijn dat dat Nederland bevrijd werd van de Duitse bezetting. Dat moet gevierd worden, vonden de zeven verenigingen.

Voor het bestuur van onze vereniging stond de tweede helft van 2014 in het teken van de organisatie van de grootse viering van de Bevrijding in 2015. In het volgende jaarverslag hopen we daarvan verslag te kunnen doen...

In 2014 hebben we echter meer gedaan dan de voorbereiding van dit grootschalige evenement. In dit verslag informeren we u over het afgelopen jaar.

In memoriam

Op 21 juli werden we opgeschrikt door het plotselinge overlijden van onze trouwe vrijwilliger Nell de Vries-Schoon. Samen met enkele andere dames vormde ze het schoonmaakteam. Eens in de zoveel tijd deed ze mee aan de 'grote schoonmaak' van ons Andries Visser-huis. We herinneren haar als een enthousiaste, vrolijke vrijwilliger die van aanpakken wist. We wensen Wim en de verdere familie veel sterkte om dit verlies een plaats te geven.

Een week later - op 29 juli - bereikte ons het overlijdensbericht van Cor van der Maas. Hij was in 1991 één van de medeoprichters en de eerste voorzitter van de vereniging. Jarenlang verzorgde hij het Werkendams Dictee op zijn eigen, karakteristieke wijze. Cor was een bekend gezicht in Werkendam, mede ook door zijn werk bij de gemeente en als trouwambtenaar. Zijn betrokkenheid bij de vereniging blijven we in herinnering houden. We wensen Marnix en Erika en de verdere familie veel sterkte toe.

Leden

In 2014 zegden 15 leden hun lidmaatschap op en moesten we helaas vier mensen schrappen wegens niet betalen van hun contributie. Ook ontvielen ons een zestal leden. In totaal komt het aantal leden per 31 december 2014 uit op 352 leden.

Activiteiten

Werkendams Dictee

Donderdag 6 februari vond het 10e Wèrrekendams Dictee plaats. Thera van den Heuvel, bestuurslid van de vereniging en al enige jaren schrijfster van het dictee, nam het dictee ook zelf af. Net als vorig jaar bestond het dictee uit 195 woorden en had ze er weer een mooi verhaal van gemaakt. In de lustrumeditie ging het over de dagelijkse dingen van een schipper en 'un klâân schùtje'. Prachtige woorden als 'achterebbeke', 'van vloeies of ebbis' of, over de vracht van het schip: 'èrrepel en terr'f'. Winnaar met 52 fouten werd Chris Baggerman. Tweede werd Christien Los met 56 fouten en op de derde plaats eindigden Mieneke van Oord, Kees van Berchum en Bas voor den Dag, allen met 59 fouten.

Lesbrief Lancaster

'Tijdens de Tweede Wereldoorlog van 1940-1945 werd er tussen de legers van Duitsland en de Geallieerden met elkaar gevochten. Op de grond, maar ook in de lucht. In Duitse industriegebieden werden legervoertuigen en wapens gemaakt. De Geallieerden waren ervan overtuigd dat zij, met het bombarderen van die industriegebieden, sneller een overwinning zouden behalen. Dit betekende dus, dat zowat dagelijks, héél veel vliegtuigen naar Duitsland vlogen om daar hun bommen te laten vallen.' Deze regels luiden de lesbrief met betrekking tot de berging van de Lancaster in. Op 12 februari besloot de gemeenteraad van Werkendam om tot berging van een in de oorlog neergestorte Lancaster. Na een fikse discussie in de media en een waardig debat in de raadzaal ging in oktober de schop in de grond. De vereniging schreef mee aan een lesbrief voor de basisscholen. Dank aan Corine Koek, Annie Nap, Hannie Visser en Thomas Westerhout voor hun bijdrage aan deze lesbrief.

Lezingen

'Brabantse Dialecten'

Jos Swanenberg, bijzonder hoogleraar *Diversiteit in taal en cultuur* aan de Tilburg University, gaf aansluitend op het Werkendams Dictee op 6 februari een lezing over dialecten. Na een introductie over de dialecten in Nederland, zoemde hij in op de provincie Noord-Brabant. Dialecten zijn volwaardige talen met een volwaardige woordenschat en grammatica. In Noord-Brabant zijn 11 dialecten te vinden, waarbij bij sommige geen duidelijke grenzen aan te geven zijn. Hoewel kinderen niet meer worden opgevoed met dialect en oude lokale dialectwoorden uitsterven, verwacht Swanenberg niet dat dialecten helemaal zullen verdwijnen. Swanenberg's oproep luidde: 'We moeten het wel de aandacht blijven geven die het verdient, als onderdeel van erfgoed, cultuur en eigen identiteit.'

'Kraamtijd door de eeuwen heen'

Op 14 mei 2014 gaf Francien van Helden uit Dussen een lezing over kraamgebruiken door de eeuwen heen. In De Ontmoeting schetste Francien allereerst de verre historie van de kraamtijd die al begint in de tijd van Mozes. Ze heeft een omvangrijke collectie met materialen en afbeeldingen rondom dit thema en nam diverse voorwerpen mee, zodat ze als het ware een mini-expositie ter plekke inrichtte. Met enthousiasme en bevlogenheid, gelardeerd met tal van leuke anekdotes, boeide ze de aanwezigen.

'De Eerste Wereldoorlog dicht bij huis'

Wat gebeurde er eigenlijk in ons dorp en onze omgeving tijdens de mobilisatie in de Eerste Wereldoorlog? Kees van Maastricht, voormalig leraar geschiedenis aan het Altena College, kwam op uitnodiging van de Historische Vereniging op 8 oktober 2014 naar De Kwinter om hier meer over te vertellen. Hij vertelde over de mobilisatie, inkwartiering, Belgische vluchtelingen en de groepsschuilplaatsen. Een leerzame avond over een periode die in 2014 precies honderd jaar geleden begon.

'Geschiedenis van de zalmschouw'

De omvangrijke riviervisserij is lange tijd erg belangrijk geweest voor de voedselvoorziening en veel mensen in Nederland verdienden er hun brood mee. De zogeheten zalmschouw valt in deze beroepsgroep niet weg te denken. Een groot deel van de visserij maakte gebruik van dit type vissersboot. De Vereniging tot Behoud van de Zalmschouw (VBZ) richt zich op het in stand houden van de geschiedenis van de zalmschouw. Vanuit deze vereniging kwamen Arie van der Ree en Jarno van der Linden een lezing geven. De opkomst was met ruim 75 aanwezigen bovengemiddeld groot!

Evenementen

Mini-expositie Eerste Wereldoorlog

Vanwege het feit dat het dit jaar 100 jaar geleden is dat de Eerste Wereldoorlog uitbrak, was in het Andries Visserhuis een mini-expositie ingericht. Bijzondere stukken in deze expositie waren het vaandel van de Vrijwillige Landstorm en pamfletten die 100 jaar geleden in Den Duyl en op polder Jannezand zijn gevonden. Daarnaast waren er foto's, artikelen en voedselbonnen te bewonderen.

Kampvuur 'Jantjesplaat'

Voor de tweede keer organiseerden we het kampvuur bij de 'Jantjeskeet'. Een mooie opkomst van circa 60 personen. Piet en Ad Vos zorgden voor een muzikale bijdrage met keyboard en trekharmonica. Het weer was ons goed gezind. Kortom, opnieuw een geslaagde avond die voor herhaling vatbaar is.

Braderie

Op vrijdag 20 juni nam de vereniging deel aan de braderie georganiseerd door de ondernemersvereniging DES. Traditiegetrouw kon er bij de kraam van de Historische Vereniging weer meegedaan worden aan een puzzel. Dit keer aan een fotopuzzel "Kijk-om-Hoog-straat". Van een negental panden was het bovengedeelte gefotografeerd en moest geraden worden welk pand het was. Zo'n 27 bezoekers aan de braderie durfden de uitdaging aan en scoorden heel hoog. Drie bezoekers wisten van alle panden te benoemen en wonnen een prijsje. Ook op de Biesboschdag op 28 september was de Historische Vereniging present.

Excursies

Oudenbosch

Op 28 juni bezochten we de basiliek van Oudenbosch. Het is een kopie van de imposante Sint-Pieter in Rome. Onder leiding van een enthousiaste gids hoorden we hoe het kon gebeuren dat een kleine gemeenschap als Oudenbosch toch zo'n enorme kerk kreeg. Indrukwekkend! De 'Basiliek van de Heiligen Agatha en Barbara', zoals de kerk officieel heet, was een bezoek meer dan waard.

Publicaties

Ansichtkaart 'Dun aoi'

In de maand november 2014 heeft onze vereniging een nieuwe Ansichtkaart uitgegeven. Dit keer een heel fraaie kaart van *dun aoi* door een samenwerking van vier leden van de vereniging. Een prachtig decor van Teus Verhoeven is gefotografeerd door Corine Koek. Thera van den Heuvel maakte een gedicht in het Werkendam dialect waarna Michel Kraaijeveld de lay-out voor zijn rekening nam. De kaart is nog steeds te koop in het Andries Visser-huis en via onze website.

Bestuurlijk

In september werden we geconfronteerd met het plotselinge vertrek van onze voorzitter, Chris Baggerman, die om persoonlijke redenen zijn functie en bestuurslidmaatschap neerlegde. Het bestuur besloot om de vacature niet per direct in te vullen maar tot de jaarvergadering met de bestaande samenstelling door te gaan. Gelukkig was het bestuur in staat om de lopende zaken voort te zetten, maar ook nieuwe acties op poten te zetten. Zo hadden we voor het eerst een brainstorm met potentiële vrijwilligers, en konden we voor het eerst een bijna complete jaarplanning voor het nieuwe jaar vaststellen.

Het werk van de commissies

Commissie Onderzoek en Documentatie

Commissie Genealogie

Twee maandagavonden per maand komt de werkgroep bijeen. Leden zijn Rina Kant, Ina Holster, Jan Visser, Martin Boot en Ad Paans. Op de laatste maandagavond stelt de commissie zich open voor publiek om vragen m.b.t. genealogie te beantwoorden. Dick van Vugt is dan ook vaste aanwezige.

Zaterdag 1 maart 2014 organiseerde de commissie weer 'Families van Toen'. De stamboom van de familie Vink stond die dag centraal. Aan deze familiedag werkten Henk Vink (stamboom Vink), Joop Kujntjes (Nederlandse Genealogische Vereniging), Dick van Vugt (presentatie Aldfaer), Piet Vos (oude ansichten), Bas voor den Dag (uitgave boekje "Van wagenmakerij Jacobus Kallewaard tot constructiewerken Arie van der Schuit en Zn 1878-1993") en de commissieleden Rina Kant, Martin Boot en Ad Paans mee. Deze dag werd goed bezocht.

In oktober hebben wij via onze Facebookpagina en de website een oproep gedaan om oude, ongebruikte pasfoto's ter beschikking te stellen. Hierop is weinig respons op gekomen.

Commissie Archivering

Collectie, verzamelingen en registratie

Het afgelopen jaar is veel aandacht gegeven aan het opzetten van een registratiesysteem van de in 2012 van Piet Sanders gekregen genealogische collectie. We ontvingen tientallen dozen, een paar honderd mappen en boeken met gegevens over dopen, trouwen en begraven. Allemaal informatie over families uit de steden en dorpen in ons werkgebied. Aan de hand van deze inventarisatie kunnen we beoordelen of we alles moeten bewaren, overdragen aan andere verenigingen of gewoon weggooien.

Ook het goed verzorgen van de fotocollectie vroeg en vraagt nog steeds aandacht. Nu één van de commissieleden helaas gestopt is, heeft het inscannen en registreren van de foto's, een achterstand opgelopen.

Nieuwe aanwinsten

Een paar bijzondere objecten hebben wij gekregen. Het betreffen het vaandel van de Gereformeerde Meisjesvereniging 'Dient den Heere', opgericht 25 januari 1924 en het vaandel en het bestuurstafelkleed van de Nederlands Christelijke Vrouwenbond, afdeling Werkendam.

Via Hannie Visser zijn ons ook de borduurwerken geschonken uit het oude consultatiebureau van het Groene Kruis. Daarop te zien zijn afbeeldingen die gebruikt werden bij de voorlichting.

Andere schenkingen waren foto's, een aantal boeken voor de bibliotheek en een drietal kranten van voor 1940.

Nieuwe leden...?

De subcommissie Archivering wordt gevormd door Kees Brouwer, Stan Kamerman en Valentine Wikaart-Derkzen. Uitbreiding is wenselijk. Af en toe of elke week een middag doorbrengen in het Andries Visserhuis is gezellig, en helpt om ons vaak originele materiaal ook voor de komende generaties leden en belangstellenden up-to-date te houden. Belangstellenden kunnen na afloop van de vergadering nadere informatie vragen bij één van de bestuursleden of zich meteen aanmelden.

Commissie Website en Public Relations

Door de leden van deze commissie werden in 2014 zo'n 20-tal berichten op de website geplaatst. Op 4 augustus heeft webmaster Rob Verdoorn de website overgedragen aan Michel Kraaijeveld, In de laatste maanden van 2014 werd door Michel hard gewerkt aan de nieuwe website, die op 1 januari 2015 live ging. Ook langs deze weg danken wij Rob voor zijn belangeloze inzet voor de website van onze vereniging.

Bij alle activiteiten heeft de commissie persberichten opgesteld en rondgestuurd. De streekbladen namen deze berichten over en zodoende kon er meer bekendheid worden gegeven aan de vele activiteiten in het verslagjaar.

Commissie Effe Lustere

Verhalen over de Werkendamse historie blijven talrijk. Zo verscheen ook in 2014 weer driemaal ons ledenblad Effe Lustere, boordevol Werkendamse verhalen. De uitgaven verschenen in april, juli en november. In april stond een groot verhaal over het echtpaar Maartje en Ies Zonneveld dat tijdens de Tweede Wereldoorlog zat ondergedoken in de Biesbosch. Door die oorlogsjaren ontstond hun eeuwige liefde voor het gebied, het verhaal werd geschreven door Gert-Jan van Engelen. In de uitgave van juli verschenen enkele kleinere verhalen; over de samenstelling van de Werkendamse raad en over de aanstaande berging van de Lancaster LM 508, die in oktober werd geborgen. In de derde en laatste uitgave van 2014 verscheen een verhaal over de zuigelingen zorg in Werkendam met bijzondere aandacht voor Geertje Beijerman-Bosscher. Ze stond niet alleen aan de wieg van de zuigelingenzorg, maar was ook betrokken bij het Werkendamse verzet in de Tweede Wereldoorlog. Tevens was in de november uitgave aandacht voor de Eerste Wereldoorlog die najaar 1914 begon.

De redactie van Effe Lustere wordt gevormd door Hannie Visser-Kieboom en Thomas Westerhout.

Commissie Beheer Andries Visser-huis

Ook in het afgelopen jaar is ons verenigingshuis aan de Slikstraat veelvuldig gebruikt. Bestuursvergaderingen, werkgroepbijeenkomsten, de vaste inloopavonden voor genealogische vraag,, maar zeker niet te vergeten de zaterdagochtenden.

Op zaterdagmorgen zorgden de negen gastvrouwen en -heren zorgden bij toerbeurt voor een kopje koffie voor de vaste bezoekers, maar ook dat andere belangstellenden met vragen over de Werkendamse geschiedenis of de geschiedenis van hun familie een gastvrij onthaal kregen.

Slechts één zaterdagochtend was het Andries Visser-huis gesloten, toen had iedereen gelegenheid ons te bezoeken in De Kwinter, bij 'Families van Toen'.

Dankzij het registratiesysteem noteerden we een aantal van 492 bezoekers op de zaterdagochtenden. Zij stelden 42 keer een 'officiële' vraag die direct beantwoord kon worden of later door een van onze specialisten beantwoord is. Maar het spreekt voor zich dat tal van vragen en discussiepunten ter tafel kwamen onder het genot van een dampende kop koffie en een koekske.

Bibliotheek.

Onze boekenverzameling is dit jaar minder geraadpleegd dan voorgaande jaren. Slechts 31 keer werd een boek uitgeleend. In het afgelopen jaar hebben wij alle boeken die over Werkendam, de Biesbosch of het Land van Heusden en Altena zijn verschenen, aan de collectie toegevoegd. De ruimte om boeken goed weg te zetten wordt steeds kleiner. Vandaar dat het bestuur zich in het komende jaar zal

beraden op de vraag of we de alle boeken die geen directe relatie hebben met ons werkgebied ook moeten bewaren.

Commissie Tuin en Onderhoud

Sinds 2014 hebben we een nieuwe commissie. De commissie 'Tuin en Onderhoud'. Als vereniging deden we een oproep aan de leden om zich te melden als vrijwilliger voor het tuinonderhoud. In korte tijd hadden we een heuse commissie, bestaande uit Gerrit den Hollander, Annie Nap, Govert Noorloos en Liesbeth Kraaijeveld. Na een korte vergadering ging de groep meteen aan de slag. In 'no time' was het achterstallige onderhoud gedaan. Talloze meter 'pispotjes' zijn handmatig uit de weg geruimd. is er een opstart om vanaf maart 2014) de tuin weer op orde te gaan brengen. Verder is er flink gesnoeid in de struiken zodat andere planten ook weer licht en regen krijgen. Het straatje rondom de boom is weer veilig gemaakt, aangezien het (gevaarlijk) omhoog kwam vanwege de wortelgroei.

In het najaar gingen 100 bolletjes de grond in. Elk voorjaar levert zo een gekleurd spektakel op, hopen we! Commissielid Liesbeth zorgt ook voor een gezellige aankleding in en om het verenigingshuis. Een plantje bij de deur, een kerststuk op tafel en een vuurkorf in de hal. Mooi werk. Of, zoals Kees Brouwer het formuleert: de onderGoudsploeg!

Commissie Bezorging en verzending

De Effe Lustere wordt, net als uitnodigingen en contributieverzoeken, altijd trouw rondgebracht door enkele leden van de vereniging. Coördinator is Jan Visser. Hij wordt geassisteerd door K. Groeneveld, B. voor den Dag, G. Noorloos, E. van Heukelum-Scherff en C. Los-Van den Steenhoven. Gedeeltelijk worden uitnodigingen en overige correspondentie (m.u.v. Effe Lustere) digitaal verzonden.

Monumentencommissie

De Historische Vereniging Werkendam en De Werken c.a. de Monumentencommissie brengt een eigen jaarverslag uit. Daarom zal in dit jaarverslag verdere informatie achterwege blijven. Vertegenwoordiger in de monumentencommissie namens onze vereniging is Valentine Wikaart-Derkzen.

Ten slotte

Uit dit jaarverslag blijkt dat onze vereniging het afgelopen jaar niet heeft stilgezeten. Ook in het nieuwe jaar, dat inmiddels al weer ruimschoots begonnen is, zullen we als vereniging van ons laten horen. In het bijzonder bij de activiteiten rondom de viering van 70 jaar bevrijding. Maar ook op andere terreinen zullen we de historie van Werkendam voor het voetlicht brengen, onder het stof vandaan halen en het bewustzijn waar mogelijk stimuleren. We hopen dat u daarin met ons meedoet. Want een vereniging zijn we met *elkaar!*